

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani po UJU plačajo list a članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112.

Revizija uradniškega zakona.

Temeljno načelo za revizijo uradniškega zakona, ki so ga poudarjale uradniške organizacije je bilo, naj se uradniški zakon izpopolni v toliko, da se prejemi zvišajo in ustale z ozirom na eksistenčni minimum, odpravijo naj se hibe, ki so se izkazale v praksi pri izvajanju zakona ter izdajo tolmačenja. Isto velja glede razvrstilne uredbe.

Tolmačenje za izvedbo, je predvsem potrebno za člene 31., 37., 39., 40., 45., 112., 123., 137. in 152., glede katerih so uradniške organizacije ponovno prosile, naj se izdajo potrebni pravilniki in naj se ti členi uporabijo v svrhu izboljšanja stanja državnemu uradništvu.

Skupno smo vsi uradniki izražali svoje želje, da se sprčo naraščajočih življenjskih okoliščin in potreb zvišajo prejemki vsem kategorijam državnega uradništva ter izenačijo pravice glede materialnih in pravnih zadev. Osobito se je poudarjalo potrebo zvišanja stanzarine, ki jo je uradništvo posebno težko zmagovalo po ukinitvi stanovanjskega zakona. Zvišanje najemnin je napravilo stanje državnega uradništva neznosno in ne vzdržno.

Učitelji smo osobito poudarjali še posebej izvajanje čl. 39., ker je bilo tangirano tu naravno stanovanje, ki ga ima učiteljsvo od občin, a se je za to odtrgovala državna stanzarina od države. Nadalje smo poudarjali čl. 40. glede posebnih položajev, ki jih zavzamejo šolski upravitelji, da se jim za njih posebno delo in odgovornost prizna na osnovi tega čl. 40. Uradništvo vendarle prizna, da uradništvo in v težjih krajih, dobi lahko posebne doklade, pravi ta člen. Kot take smo smatrali enorazrednice in službene kraje v hribovih, daleč od prometnih sredstev, t. j. terensko neprilicne kraje. Po členu 46. čin. zak. smo želeli, da se izenačijo draginjske doklade poročenim učiteljem in da se tozadevno popravi draginjska uredba.

S finančnimi zakoni so se ukinili in izpremenili čl. 31., 140., 123., 137., 139. čin. zakon in prosili smo, da se ukinejo čl. 301., 302., 303., 307., 329., 333. in 297. finančnih zakonov do leta 1927. in sklep ministrskega sveta z dne 17. aprila 1924. glede čl. 139. To se je delno zgodilo po 6. januarju 1929.

Spominjali se bodo še vsi, da je že izšel projekt revizije uradniškega zakona leta 1927., ki pa je vzbudil jako mnogo nejevolje med uradništvom. Učiteljsvo osnovnih šol ta projekt ni bil prijazen. Odvzeti se mu je hotela pravica napredovanja v 1. grupo položajnih plač in se ga je hotelo vkljub maturi potisniti na stanje III. kategorije. Uvesti se je hotelo zvanje pripravnikov. Sistirati se je hotelo vstetje službenih let pred 21 letom starosti za penzijo in napredovanje. Službena leta se je hotelo na ta način dvigniti faktično na 38 službenih let. Ze tedaj se je

hotelo okrniti 32letno službeno dobo za učiteljsvo, ki je bila tedaj po specialnih zakonih še vedno v veljavi. Pripravljala se je revizija draginjskih dokladov, tem smislu, da se jih prenese od plače in s tem zmanjša. Predvidena je bila ukinitve čl. 7. čin. zak. in s tem 10% povišek, ki so ga prejemale nekatere skupine po tem členu. Roki za napredovanje so se hoteli poslabšati. Predvidena je bila popolna ukinitev stalnosti po tem projektu. Predvideno je bilo celotno odtrgovanje državne stanzarine onim, ki prejemajo naravno stanovanje, torej za učiteljsvo od stanovanj, ki jim ga dajejo občine. (Čl. 33. čin. zak.) Številni roki za stanzarino bi se imeli zvišati ter odrediti šele od 21 naprej. Ukazno imenovanje učiteljsva bi se po tem projektu ukinilo itd., itd. Taka revizija se je pripravljala leta 1927.

Enoten nastop uradniških organizacij je to tedaj preprečil.

Marsikaj se je medtem že izpremenilo in preuredilo glede uradniškega položaja.

Imeli smo — še ne dolgo tega — veliko javno debato o pokojninskem zavarovanju državnega uradništva. Ni več tajnost, da se pripravljala tudi ureditve pokojninskega vprašanja državnega uradništva in revizija upokojencev. Izšli so že projekti zakona o pokojninah, ki so predvidevali 6% odmero za pokojninski fond, zapalost prvih povišic v ta fond itd. Zahteva uradniških organizacij v tem oziru je šla za tem, da se izenačijo pokojnine vseh upokojencev po novih uredbah.

Prošnje, ki jih je že ponovno predložilo učiteljsvo glede revizije uradniškega zakona so bile v glavnem sledeče:

1. Da se kadrski rok in vojaška služba šteti kot enakovredna državna služba in se s tem izenači uradnikem napram uradnikom. (Čl. 4., toč. 5., 23., 62., toč. 6., 119., 133., toč. 10., 137. čin. zak.);

2. da se vneso v čl. 6. tudi tečaj in izpit za uvrstitev zabavil in učiteljic ženskih ročnih del v III. kat., ter strok. učit.-delovodij in učiteljev večšin na strok. šolah v II. kat. (Čl. 6., 8., 11. čin. zak.);

3. da se čl. 7. al. 2. zviša procentno mero na 50% in šteje tudi stanzarino v penzijo. V ta člen naj se uvrste tudi nadzorniki iz vrst osnovnošolskega učiteljsva, meščanskošolski učitelji, ki so na drugih strokovnih šolah, učitelji vadnic, učitelji specialnih šol (za slepo, gluho in imbecilno deco). (Čl. 7., 11., 138. čin. zak.);

4. da se izpopolni tudi razvrstilna uredba, ker so izpuščeni iz uredbe nadzorniki, meščanski učitelji na drugih strokovnih šolah, učitelji specialnih šol (za slepo, gluho in imbecilno deco), vadniški učitelji, učitelji-delovodje na strokovnih šolah, zabavilje in učiteljice ženskih ročnih del. (Čl. 11., 6., 7., 8. razv. ur.);

5. da se roki za napredovanje osnovnošolskega učiteljsva izenačijo ter se vstavijo tudi roki za avtomatično napredovanje v III. kategoriji za zabavilje in učiteljice ženskih ročnih del. (Čl. 11. razv. ur.);

6. da se začasna služba vsteje v napredovanje in pokojnino. (Čl. 14., 18., 23., 26. čin. zak.);

7. da se osnovne in položajne plače izenačijo sorazmerno z dokladami, ki so jih prejeli ostale stroke državnega uradništva. (Čl. 29., 33. čin. zak.);

8. da se omogoči pravico do znižane službene dobe za učitelje, kakor mu jo predvideva stari zakon o narodnih šolah in tudi vstetje 15% v penzijo po tej dobi. (Čl. 31., 139., 140. čin. zak.);

9. da se redna stanzarina zviša petkratno od sedanje in se izvede tudi člen glede 10, 20, 30% zvišane stanzarine. (Čl. 35., 37. čin. zak.);

10. da se prizna kurivo učiteljsvu v enakih izmeri kakor sreskim načelnikom in voj. us. po voj. zak. (Čl. 37. čin. zak.);

11. da se ukine znižana stanzarina za samce in uvede stanzarina za dvojno gospodinjstvo nastalo iz službenih vzrokov. (Čl. 38. čin. zak.);

12. da država ne odteguje stanzarine za naravno stanovanja, ki jih dajejo občine. (Čl. 39. čin. zak.);

13. da resortna ministrstva uredi s pravilniki posebne doklade za službene položaje, kakor upravitelje, učitelje na težjih in obsejnih mestih, katere višino naj določa finančni zakon. (Čl. 40. čin. zak.);

14. da se zviša doklada za otroka vsaj na 5 Din dnevno in se ne odšteva od drugih doklad. (Čl. 41. čin. zak.);

15. da se začasnemu uslužbencu prizna polna, 100% položajna plača. (Čl. 44. čin. zak.);

16. da se selitveni stroški priznajo učiteljsvu, kakor je določala stara uredba ter se dnevnice zvišajo. (Čl. 45., 71. čin. zak.);

17. da se uredba o draginjskih dokladah uzakoni, se odpravijo draginjski razredi ter se poročenim učiteljem prizna enaka doklada, kakor neporočenim. (Čl. 46. čin. zak.);

18. da se vsa izpraznjena in začasno zasjedena mesta razpisujejo. (Čl. 62. čin. zak.);

19. da se sme iz »službenih ozirov« učitelje premeščati le po disciplinski obsodbi, ali lastno prošnjo ali če se razred združi ali ukine. (Čl. 71. čin. zak.);

20. da izdajajo državni zdravniki zdravniška spričevala brezplačno. (Čl. 108. čin. zak.);

21. da se po enoletnem bolovanju izvrši enoletna začasna upokojitev in šele nato stalna, če ostane stanje isto. (Čl. 111. čin. zak.);

22. da se družini v vojni službi nahajajočem se uradniku zagotovi primerna pomoč. (Čl. 119. čin. zak.);

23. da se uvede po smrti uslužbenca po smrtna četrt vseh prejemkov in doklad. (Čl. 124. čin. zak.);

24. da se oproste taks vse vloge za povšice ter uslužbencem in rodbinam za vse vloge glede pokojninskih prejemkov. (Čl. 128. čin. zak.);

25. da se učiteljem nacionalnim delavcem, ki po sili razmer pridejo iz drugih držav v našo, državno službo vsteje ves čas službe prej, prekinitve do 3 mesecev, ter se jim tudi materialno prizna prejemek za ves čas od odpusta. (Čl. 130., 1. čin. zak.);

26. da teko upokojencem aktivni prejemki do konca meseca, ko dobe dekret, potem pa avtomatično do ureditve, pri nad 20 letih 3/4, do 20 letih 2/3, pri 15 letih 1/2 aktivnih prejemkov. (Čl. 135., 152., čin. zak.);

27. da sme izjemoma ministrski svet odrediti rodbini kontraktualnega učitelja pokojnino. (Čl. 130., 144. čin. zak.);

28. da pripada rodbinska pokojnina pri otrocih, katerih oče in mati sta državna uslužbenca po obeh, če plačujeta v pokojninski fond. (Čl. 153. čin. zak.);

30. da je vse upokojence prevesti na pokojnino po tem zakonu. (Čl. 239. čin. zak.);

31. da se uvede z revizijo čin. zak. za učitelje zopet stalnost na službenem mestu. (Čl. 224. in 234. čin. zak.).

To so želje učiteljsva, ki jih je ponovno izražalo glede revizije uradniškega zakona.

Z mrzlično naglico se vrste dogodki in se rešujejo naša življenjska vprašanja. Celo ako bi ne trosili svojih energij za brezplodne, neresne zadeve, brez vsakih stvarnih podlag, komaj ostaja časa za resno in temeljito poglobljanje v vsa ta vprašanja, poleg vsakdanjih poslov.

Dobili smo šolski zakon, ki je stabiliziral del teh vprašanj in jih potisnil z dnevnega reda; v kratkem dobimo obči pravilnik k temu zakonu. Vse to je potrebovalo mnogo sil in koncentriralo vse energije na teh vprašanjih — koncentriralo jih je, čeprav ne z onim uspehom, kakor smo si ga vsi želeli. Elabrat dela kaže, da se je storilo mnogo, kar se je storiti dalo. Niso še za nami ta vprašanja, ko že trka novo vprašanje, t. j. revizija uradniškega vprašanja na naše organizacije in treba jih bo opremiti zopet s podprtimi zahtevami, da bodo storile v prihodni ugodne rešitve vseh preostalih vprašanj, kar se storiti da in zopet zastavile svoje sile za naše skupne težnje.

—k.

DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA 14/II.

Izdelava in prodaja
damske in moške
konfekcije. — Naročila
po meri se izvršujejo
hitro in točno

En gros. En detail.

LISTEK.

Jaz in učiteljsvo.

(Odgovor g. Fr. Habermanu.)

Gospod urednik! V »Učiteljskem Tovarišcu«, ki mi je bil moj oče od prvih letnikov dalje do svoje smrti plodovit in, s ponosom lahko naglašam, vedno napreden sodelavec, dovolite še meni prostorček, da odgovorim na članke, ki se tikajo mojega romančeka »Olge«.

Gospod Haberman trdi: »Tudi najboljši širokogrudni učitelj mora osupniti sprčo blata, ki ga gomilijo slovenski pisatelji na učiteljsko ime. Če bi javnost sodila učitelje zgolj po teh karakterizacijah, bi bili učitelji v službi in družbi popolnoma nemogoči. Zakaj v slovenskem leposlovju — trdi g. Haberman — »je učitelj skoraj izključno predstavitev grdega značaja: slabič, ignorant, razuzdanec, pijanec, polizobraženeč.« Za tem početem da se »skriva tendenca ali mrznja, ki izpodkopa učiteljski ugled ter mu med prebivalstvom še bolj maže že itak težko stališče.«

Za te svoje trditve navaja g. Haberman kot dokaz Cankarjevo (menda »Hlapce«?) in Pregljeve spise, moje »Olgo« in vrsto iz Knjakovega »Lectovega gradu«. Lahko pa bi bil navedel še Jurčiča, Kersnika, Tavčarja ter še marsikoga, ki je opisal kak slab ali smešen učiteljski značaj.

Na odgovor v »Jutru«, ki ga nisem napisal jaz, je odgovoril gospod Haberman še v 23. številki »Učiteljskega Tovarišca«. Tu pa se je zatekel še k ljudstvu, češ, ali so knjige kakor »Olga« primerne za ljudstvo, ali so kulturno vzgojne ali pa ne zavajajo ljudstva, da posploši v »Olgi« opisan slab učiteljski značaj na ves učiteljski stan?

»Kajti ljudstvu je vseeno, ali vzame avtor Olgo, Manico in Magdo kot karakter ali kot tip.« Tako torej g. Haberman, s katerim je — po izjavi uradništva v 22. številki »Učit. Tov.« — solidarno vse naše učiteljsvo.

Odkrito povedano: Strmim! Jaz, ki sem ponosen na svojega očeta učitelja, ki sem si izbral življensko tovarišico iz učiteljskega stanu, ki imam brata učitelja, vrsto sestričnic učiteljic ter sem kot šolski poročevalec že desetletja v najozjih stikih z učiteljsvom, jaz naj bi pomagal gomiliti blato na učiteljsko ime ter mu z mrzno izpodkopaval med ljudstvom ugled? Ali bi ne sramotil spomina lastnega očeta ter časti in ugleda lastne žene in najbližjih sorodnikov? —

Ali morda sem pa to storil — nehotel? — »Olgo« sem namreč napisal pred dvema letoma in je izšla leta 1928. Morda sem torej že pozabil kar sem napisal? Pregledal sem knjigo natančno, a na svoje popolno zadoščenje nisem našel v nji ničesar, kar bi bilo »blatno« za učiteljski ugled in bi količkak izražalo mrznjo, zlohotno tendenco itd. Niti eni učiteljski osebi nisem dal značaja slabiča, ignoranta, razuzdanca ali pijanca.

Mar je Olga razuzdanka? Morda je sramotnica zato, ker je bila žrtev ljubljenega moža, ki mu je polno zaupala? Ali je obsodbe vredna zato, ker je imela nezakonsko hčerko? Kdo je dandanes še tako reakcionar, da bi preklinjal spolno, na najglobljem čustvu vzraslo ljubezen in materinstvo? — Ne, Olga sem slikal vseskozi kot silno simpatično mladenko izredne duševne omike, ponosa in srčne neznosti. Kot obupanka vstaja in pada, dokler se končno ne oklene vrliga moža, ki ga naposled iz spoštovanja tudi vzljubi ter mu bo vzorna žena. Vsak slepec pa mora videti, da obsojam Stepišnika, ki je edini krivec vse Olgin tragedije, da sočustvujem z junaskim Rožancem in da sem prisodil idealistu Novaku čisto svetopisemsko nalogo: dvigniti nesrečno ženo ter ji reči: »Vstani,

žena! Vse ti odpuščam, ker te ljubim in boš poslej čestitala!«

Ali je zaničljiva učiteljica Manica? To naivno veselo dekle, nesrečna, žrtev požleha? »Vsak človek jo je imel rad.« pišem o nji. »Bila je kakor solnce, ki je razsvetlila in ogrela vsako družbo.« In izrečno jo označujem, »odlična narodna učiteljica, navdušena Jugoslovenka, simpatična učenkam in roditeljem.« Ali se s tako karakterizacijo — blati in izpodkopuje ugled učiteljicam?

In Magda? Ta je resnično slab značaj, a ne po lastni krivdi. Tudi ž njo sočustvujem. »Bila je nesrečnica« — pišem o nji — »ki pa jo je življenje razočaralo in ji srce napolnilo z zlobo.« Nesreča jo je, nekdanj blago, veselo dekle, izpremenila v zavistnico, opravljalnico in škodoželjico. Kdo dvomi, da je takih nesrečnic na milijone, v vsakem in tudi v učiteljskem poklicu? Ali res kdo misli, da bo ugled naših učiteljic manjši, ako sem naslikal eno samo Magdo?

Pa še Janka Mehletova, najstarejša učiteljica. Cisto majhno epizodno ulogo igra, a slikam jo kot posebno blago, sočutno, polno usmiljenja za nesrečno Manico, za katero moli k Bogu, da naj ji bo usmiljen. Janka je tudi pogumno značajna učiteljica: vzlic župnikovi prepovedi je šla odvažno skupaj z Olgo in učitelji za pogrebom samomorilke. Edino »Magde ni bilo: zbolela je, da bi se ne zamerila župniku!«

Pregledal pa sem tudi učitelje: Knapiča, Zeleniča in Drobniča v svoji »Olgi«. Ali so morda ti blatni značaji? Zelenič je resnoben naravoslovec, Knapič šaljevec in Drobnič duhoviti satirik, ki pozna življenje in se mu roga. Noben pa ni pijanec, tepec ali podlec, noben kvaren ugledu stanu.

Skupno pa sem o učiteljih napisal tole: »Ko je (Rožanec) prišel v zbornico, je bilo v nji več učiteljev in učiteljic. Nekateri so se tiho pogovarjali ali čitali ali popravljali po zvezkih. Ogledujoč njih obraze, se je čudil, kako malo je med njimi svežih in zdravih,

dasi večina še ni bila stara. Nervoznost ali izčrpanost se je izražala v njih kretnjah in govoricah. Siva, upadla obličja, suhotna ali bolešno zabuhla telesa, borna obleka; koliko trpljenja in odrekovanja pa koliko idealizma zahteva učiteljski poklic!«

Ali piše tako, kdor učiteljev ne spoštuje? Ali tudi s tem izpodkopuje ugled stanu, iz katerega sem izšel? — Ne, ne, očitkov gosp. Habermana ne razumem. Kako je možno, da vidi v »Olgi«, česar ni in česar nisem niti nameraval storiti niti nisem storil?

Govoril sem o Olgi z mnogimi ljudmi in tudi z učiteljicami. Vsi so mi zatrjevali, da so jo čitali z redkim zanimanjem, nekateri kar zdržema vso noč. Neka starejša, velezaš služna učiteljica mi je rekla: »Izvrstno nas pozna! Imela sem resničen užitek!« Druga pa me je ustavila: »Hvala Vam za prelepo Olgo! Le napišite še kaj takega!«

Pa da Olga ni primerna za ljudstvo? Res, za kmete je nisem pisal. Toda če jo čitajo, vidijo v »Olgi«, kako bi čam spolno strast in pohlep po denarju, ki je oslepil človeštvo, meščanstvo in seljaštvo, mlade in stare. V nji naj čitajo mojo obsodbo »pleša okoli zlatega teleta«, pa mojo trdno vero, da so na svetu v zlic vsemu še moški poštenjaki in še resne, močne ženske ter da njih idealna volja lahko poboljša in dvigne celo najbolj zablodele nesrečnike.

To je »tendenco« moje Olge, ki je brez dvoma etična. Zelo mi je žal, ako se mi namen ni posrečil. No, upam, da še kaj napišem: na spomin svojega očeta ter na ugled našega vrliga učiteljsva!

Zlasti pa pozivljam gg. učitelje pisatelje: pišite za Vodnikovo družbo iz svojega poklica bolje in lepše kakor mi, ki se Vam prav radi umaknem! Dela in nalog je za nas vse dovolj.

Fran Govekar.